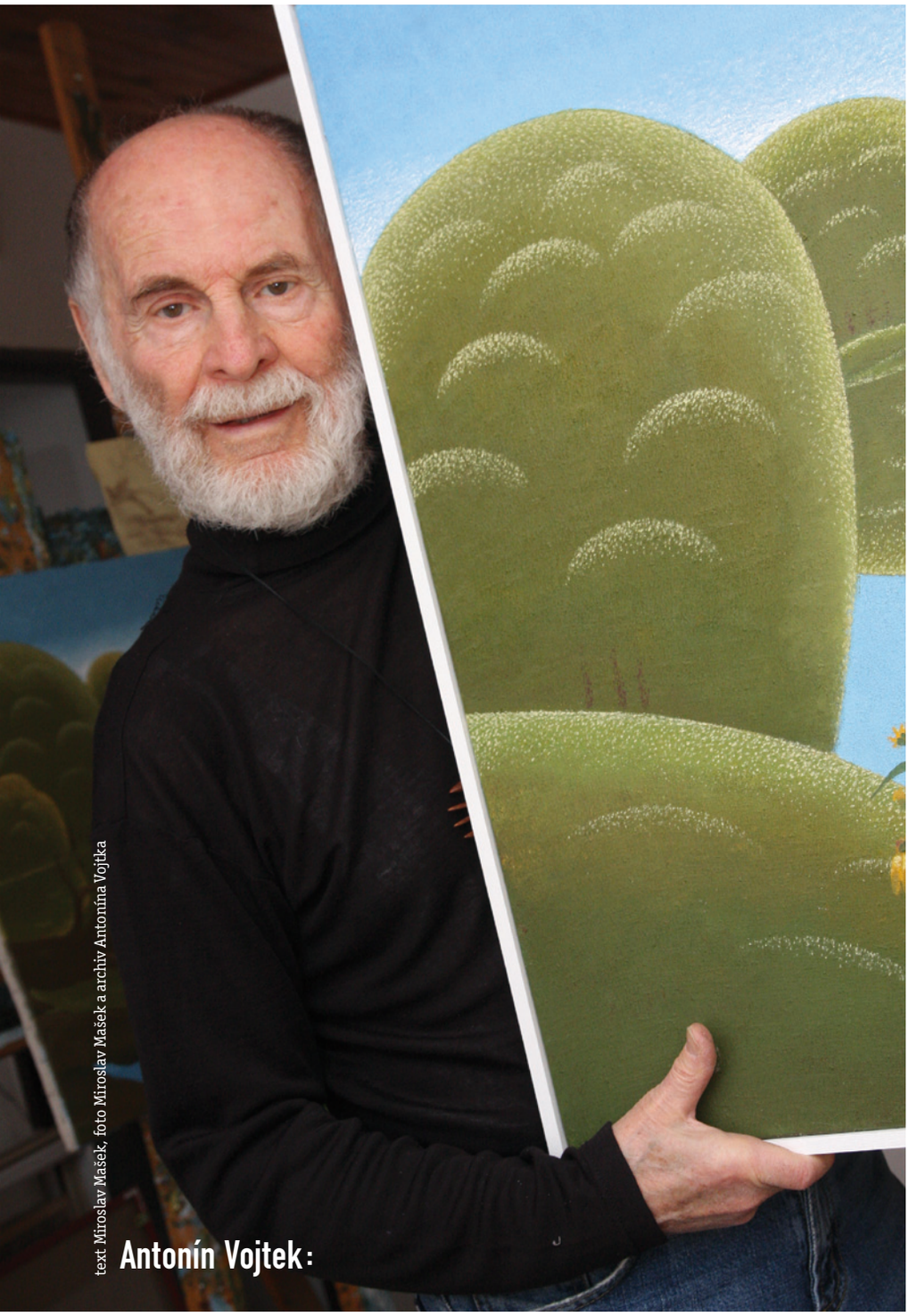

text Miroslav Mašek, foto Miroslav Mašek a archiv Antonína Vojtka

Antonín Vojtek:

Malovat pravdivě

Prožil si mnoho vrcholů i pádů, v pohraničí vedl školu, zamilovával se a pak před ženami prchal… Ale ať se dělo, co chtělo, pořád kreslil a maloval. Jeho životní energie, pozitivní myšlení a tvrdá práce jsou nejlepší inspirací. Na Antonínu Vojtkovi zkrátka vůbec nepoznáte, že za několik měsíců oslaví osmdesáté narozeniny.

Často se vám přezdívá malíř jižní Moravy. Co vám právě na zdejší krajině učarovalo?
Narodil jsem se v Horních Bojanovicích u Břeclavi. Jako kluk jsem tu prožil válku a přechod fronty, byla to hektická doba. Rodiče na mě neměli čas, a tak jsem vyrůstal jako dříví v lese… Odmalička jsem tíhl k přírodě, toulal jsem se a občas za to byl i bit. Bloudil jsem po lesích a časem jsem s sebou začal nosit i skicář. Uměl jsem krásu krajiny zachytit a ani jsem nevěděl, kde se to ve mně vzalo. Dokázal jsem sedět na mezi třeba deset hodin a kreslit. Dodnes mám vytrvalost v povaze. Vzpomínám, jak jsem shlížel z kopce na Pálavu, která vypadala jako ženské ňadro, a toužil se tam podívat. A to už mi zůstalo. Jako studentovi na hustopečském gymnáziu na mě v Dolních Věstonicích zapůsobily také čerstvě odkryté jámy s kostrami mamutů – uvědomil jsem si, že žiju v krajině protknuté dávnou historií. Kousek odtud tekla vážná a tichá Dyje… Člověk tomuto kraji zkrátka nemůže nebýt věrný.

Studoval jste na pedagogické fakultě. Kdy jste se rozhodl, že věnovat se chcete právě umění?
To je složitá historie… Můj život je komplikovaný a tajemný, sám mnoha věcem nerozumím. Můj tatínek se za války zapojil do levicové konspirace proti Němcům. Dlouho jsem to netušil a došlo mi to až na gymnáziu, jehož ředitel Novák – vždy s rudou hvězdou na klopě – se s otcem dobře

znal. Byl ke mně krutý, asi chtěl, abych byl jako mladý komunista zocelený. A to se mi stalo osudným. Když jsem si podal přihlášku na Akademii výtvarných umění, zřejmě zvací dopis schoval a předal mi ho až v době, kdy několikadenní přijímací zkoušky dávno začaly. I tak jsem do Prahy vyrazil, ale bez šance… Když profesor viděl moje kresby, usmál se, že nemají požadovanou úroveň. Prostě přijel klouček z vesnice, tak kdo by se s ním bavil…

„V osmnácti mě poslali do západního pohraničí budovat socialismus a komunismus…“

Vy jste se ale nevzdal a tvořil dál – i když dlouhou dobu vás živila hlavně kantořina.
Většina kamarádů a spolužáků zůstala tady na okrese a stali se kantory. Já byl v osmnácti poslán do západního pohraničí budovat socialismus a komunismus… V Karlových Varech jsem absolvoval krátký kurz a stal se učitelem v Mariánských Lázních. A asi jsem byl šikovný, protože už za pár měsíců jsem přednášel všem kantorům na okrese jak učit. A pak přišel okresní školní inspektor a řekl: „Od zítřka jsi ředitelem školy ve Třech Sekerách…“ Tahle tedy kluk z Moravy dělal „kariéru“ učitele na západě. Ale na umění jsem nezapomněl, účastnil jsem se v Mariánských Lázních Soutěže tvořivosti mládeže a dvakrát jsem ji vyhrál. Za odměnu jsem dostal publikace o Maxi Švabinském. Chtěl jsem umět kreslit jako on a hodně mi daly. Dočetl jsem se, že Švabinský měl heslo: Ani den bez čárky. Pracovat každý den. Tak jsem dřel a dřel. Po pár letech jsem odešel na vojnu a i tam jsem měl s obrazy úspěch – objevovaly se třeba v armádních novinách. No a začalo mi být jasné, že bych u malířství měl zůstat.

Jak se váš život vyvíjel po návratu na Moravu?
Když jsem se vrátil ze západních Čech – a hrála v tom jako obvykle roli i dívka – zakotvil jsem ve Strachotíně pod Pálavou. Bylo to krásné místo obklopené lužními lesy. Brzo poté jsem začal v Brně na univerzitě dálkově studovat přírodopis, tělesnou výchovu a práci na pozemcích. Výtvarnou výchovu ne – myslel jsem, že už všechno znám. (smích) Po čase jsem se doslechl, že se budou budovat Mušovská jezera. Ty nádrže měly zničit krajinu, kde jsem žil! Marně jsme křičeli, že je to zločin. Tak jsem se rozhodl to, co se mělo nenávratně ztratit, alespoň nakreslit. Zjistil jsem, že v Brně se chystá výstava na téma mizející krajina, a chtěl jsem tam svá díla poslat. Proto jsem jezdil na skútru do oblastí, kde se kácely stromy a řádily bagry, a kreslil.

Někdy v té době vznikla i vaše první olejomalba…
Zpočátku jsem hlavně kreslil a maloval akvarely. První olejomalbu jsem vytvořil v roce 1962, deset let po maturitě. Přispěla k tomu dvě setkání. První se událo právě při mých cestách po Mušovsku. Potkal jsem se s proslulým malířem Kotarim. Řekl mi, že kreslit umím, ale že je to k ničemu, že musím přijít s něčím novým. Nechápal jsem. „To se musíte opít nebo pořádně pomilovat, prožít šok a ono to přijde,“ odpověděl… No, zkoušel jsem to a výstava o mizející krajině byla úspěšná – dodal jsem osmnáct obrazů a všechny komise napoprvé vzala. Druhým impulzem byla schůzka s malířem Bohumilem Vrzalem. Měl všude otevřené dveře, znal se s pohlaváry… V Brně založil skupinu Konfese, která měla vyznávat moderní umění, a na jeho přímluvu jsem se stal viceprezidentem. Řekl mi: „Bude velká výstava, měl bys přinést něco moderního, ne ty tvoje kresby.“ Namítal jsem, že trošku kreslím takové moderní kosmické vize. Nakonec jsem si vzal dovolenou a za týden udělal sedm olejomaleb. Dnes musím přiznat, že nebyly dobré… Ale když jsem viděl,

že o výstavě vysílá televize a na konci pořadu byl můj obraz Radiace, říkal jsem si, že na tom musí něco být. Začal jsem se olejomalbám víc věnovat a vozit je do Brna do Díla. Nejprve byly abstraktní – rovnýma nohama jsem skočil do abstrakce, ale pak z abstrakce znovu do krajiny. Asi mě to táhlo tam, kam mělo.

„Obraz vznikne během sekundy v mé hlavě a je hotový."

Jak vaše obrazy vlastně vznikají?
Obraz vznikne během sekundy v mé hlavě a je hotový. Ten nápad je hlavní, potom je to už „jen" řemeslo. Někdy vylovím i skicu, která v šuplíku leží třicet let… A přijde její čas pro převedení na plátno. Často mám rozděláno více obrazů najednou a poletuju mezi nimi jako motýl. Dívám se tak na ně delší dobu a mám možnost nadhledu i případného přepracování. Každý obraz je tak trochu boj, aby výsledek odpovídal představě v mé hlavě.

Jak dlouho vám asi trvá vytvořit olejomalbu?
Malíř Vrzal mi říkal: „Oba to máme těžké, vybrali jsme si složitý způsob malování." Je to tak. Někteří malíři pracují rychle a obraz mají za pár hodin – používají pastózní barvy, široký štětec… Já dělám na každém obrazu řadu dnů. Vytvořil jsem si vlastní způsob, tzv. podmalby. Když se podíváte třeba na keře na mém obrazu, uvidíte, že svítí vnitřním světlem. To je tím, že mi nestačí jedna zelená, musí na ní být druhá, která svítí, a teprve na ni dělám tupování, které krajinu uvádí do poetické nálady. Zelená na zelené, modrá na modré… Vše je několikanásobné. A to tvorbu prodlužuje. Malý obraz vznikne za tři čtyři dny, velký většinou do týdne.

Navštívil jste všechna místa, která jste namaloval?
Jsem přesvědčen, že výtvarník má malovat pravdivě. Pravda, kterou při práci cítím, vychází z toho, že maluju místa, kam jsem vkročil. Že jsem si těmi bažinami prošel, že jsem traviny pohladil, že jsem tam seděl nebo i usnul… A takový obraz působí pravdivě i na druhé. Nemohu malovat vinohrad, pokud po něm nejdu bosýma nohama, pokud nevím, že jeho větvička se v květnu ulomí po pouhém dotyku. Navíc mi pomáhá biologické vzdělání – vím, jak vypadají tobolky kosatce nebo jaké barvy má příroda v kterém ročním období.

Přečetl jsem si, že už jste olejomaleb vytvořil několik tisíc.
Nepočítám je, ale tak nějak to bude. Sláva nebo úspěch však není o kvantitě, podstatná je kvalita. Věřím, že všechny mé obrazy jsou už dnes kvalitní, protože zúročuji půl století práce u malířského stojanu. Jsem zodpovědný a vím, že každá tečka na plátně má svůj význam. Navíc mě to nesmírně baví, i v téměř osmdesáti letech vydržím u stojanu celé hodiny a neunavuje mě to. Těší mě, že lidé oceňují mou tvorbu a jezdí za mnou.

„Intenzivně se věnuji mladým lidem, kteří začínají sami tvořit."

Vedle vlastní tvorby jste aktivní i jako galerista.
V domě, kde v Břeclavi žiju, mám příruční galerii, dále ve městě je větší Galerie 99. Původně jsem ten prostor zbudoval jako svou výstavní síň, poté jsme ho předělali na galerii a v roce 1999 slavnostně otevřeli.
V současnosti o galerii pečuje moje žena. Pořádáme výstavy, nabízíme poradenství začínajícím umělcům, organizujeme besedy… Intenzivně se věnujeme mladým lidem, kteří absolvovali

výtvarnou školu a začínají sami tvořit. Kdokoliv potřebuje pomoci, může přijít. Radíme, ukazujeme, učíme… Kantořina už mi zůstala. (smích) A aby toho nebylo málo, malou galerii mám i v rodné vsi a další v Chorvatsku.

Neuvažoval jste o založení vlastní výtvarné školy?

Víte, odmalička jsem měl někde v hlavě zasunuto, že budu žít šťastný život. Ne moc dobrodružný, spíš rodinný… Ale protože jsem od přírody zbrklý, do všeho možného včetně vztahů jsem vlétnul po hlavě… Řeknu to tak: Muž, který má děti ze tří manželství, několikrát za život vše ztratil a začínal znovu, se musí pořád otáčet… A na takové věci jako škola není čas. Musím být pracovitý, abych mohl od své úžasné ženy slýchat romantické „ty můj živiteli". (smích)

S ženami je to někdy těžké…

Ženy jsou složitá stvoření. Dvakrát jsem před nimi musel utéct, napotřetí to vyšlo a s manželkou Jitkou jsem už přes dvanáct let velmi šťastný. Nic mi nechybí, je to ideální stav…

Zmínili jsme výtvarnou tvorbu i galerie – a co vaše proslulé kalendáře?

Myšlenka vydávat každý rok kalendář s mými obrazy vznikla krátce po svatbě v přelomovém roce 2000. Rozhodli jsme se každý z nich spojit s výraznou osobností. A protože ženy miluji a obdivuji, padla nejprve volba na ně. Patronkou prvního kalendáře se stala Chantal Poullain, následovala Dagmar Havlová, Livie Klausová, Zuzana Slavíková nebo Barbora Špotáková. Po deseti letech jsme si dali rok pauzu a načínáme desítku slavných mužů. První byl rybář Jakub Vágner, který pokřtil letošní kalendář. Je to úžasný člověk. Navíc se říká, že snad každý výtvarník miluje rybí maso, takže k sobě máme blízko. (smích) Kalendáře – podobně jako knihy, které píšu – vydáváme ve vlastním nakladatelství, které jsme s manželkou založili.

Hovořil jste o různých etapách své tvorby. Jak jste poznal, že právě olejomalby krajin jsou vám nejbližší?

Prošel jsem mnoha obdobími. Čím je člověk mladší, tím víc experimentuje. Ale věk je věk a lidé mě mají rádi hlavně jako malíře krajin. Je pravda, že v současnosti mám tři polohy: abstrakce pro „fajnšmekry", kresby – láska k nim mi zůstala – a olejomalby, které mě nejvíce živí. Tyto obrazy si ode mě koupili třeba sběratelé z Japonska či Skotska, hodně mých

maleb skončilo v Emirátech… A díky takovému zájmu zjistíte, že jste se vydal správnou cestou.

Blíží se vaše osmdesátiny. Jak je plánujete oslavit?

Do pětasedmdesáti jsem vždy slavil jen kulatiny. Letos jsem si ale řekl, že teď už se bude slavit každý rok. Oslavy pořádám v galerii, kde připravím speciální výstavu, retrospektivu svých výtvarných děl a dokumentů… Bývají tam i stovky lidí, což mi dělá velkou radost.

Jaký dárek byste si přál dostat?

Moc na hmotných věcech nelpím. Ale potěší mě, když přijede někdo zdaleka. Nebo když se ukáže dívka, po níž jsem kdysi toužil a mnoho let jsme se neviděli – a přinese velký dort. (smích)

Pracujete se začínajícími umělci. Co byste vzkázal těm, kteří zatím tápou?

Že musejí pracovat minimálně padesát let, aby někam došli. Nemohou čekat, že budou hned úspěšní. Výtvarný projev se postupně utváří a vybrušuje. Říkám jim, ať vydrží a jejich život bude bohatší a krásnější. A že v tomto často zlém světě najdou v tvorbě své útočiště a oázu.

| Antonín Vojtek

narozen v roce 1934 v Horních Bojanovicích

- malíř, kreslíř, grafik, vydavatel a galerista
- žije a pracuje v Břeclavi
- absolvoval Pedagogickou fakultu Masarykovy univerzity
- vystavuje od roku 1965 (ČR, Německo, Rakousko, Skotsko, Itálie, Řecko, USA, Chorvatsko)
- jeho díla jsou zastoupena v galeriích a soukromých sbírkách téměř 50 zemí světa
- je ženatý a má pět dětí
- jeho nejmladší dcera Julie (narozena r. 2000) je nadaná malířka

www.vojtek-av.com